

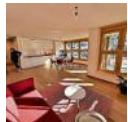
LA QUOTIDIANA

FMR Fundaziun Medias Rumantschas, Via da Masans 2, 7000 Cuirra, 081 544 89 11, redacziun@fmr.ch

Tge capita cun la scolina da Lavin?

La suprastanza propona da serrar il lieu da scola Lavin. Il suveran da Lavin vegn a decider. **Pagina 7**

Grond interess per la residenza

A Glion ha la populaziun pudì visitar l'emprima giada la nova chas'auta vischina da l'ospital regional. **Pagina 5**

ENGIADINA

Premieras e dernieras olimpicas

In venderdi passà han cumanzà a Peking ils 24avels Gös olimpics d'inviern. Tanter las 168 atletas ed atlets svizzers sun set sportistas e sportists da l'Engiadina e da la Val Müstair. Per Bianca Gisler (18) da Scuol, Nadja Kälin (20) da San Murezzan e Basil Sieber (26) da Samedan sun ils gös a Peking lur premiera olimpica. Talina Gantenbein (23) da Scuol ed Irene Cadurisch (32) da Maloja han pudù savurar fingià ajer olimpic. Ellas sun per la seguonda jada a la partida a Gös olimpics. Ils rutinats illa squadra engiadinaisa e jaura sun Nevin Galmarini (35) dad Ardez e Dario Cologna (35) da la Val Müstair. Per Dario Cologna sun ils gös a Peking ils ultims da sia carriera. (fmr/an) **Pagina 7**

GRISCHUN

Gudogn da record per la Banca Chantunala Grischuna

Venderdi passa ha la Banca Chantunala Grischuna preschenta a Cuirra in gudogn da record per l'onn da fatschenta passà. Varga 200 milliuns francs munta il gudogn annual, quai è in augment dal gudogn da passa 12% en cumparegliaziun cun l'onn precedent. Il CEO da la BCG, Daniel Fust ed il president dal cussegl da banca, Peter Fanconi, han fatg da savair ch'ins vegnia a pajar ina pli auta dividenda a basa dal gudogn. La dividenda munta a 42.50 francs per scriet da participaziun. Dapli daners dat quai era per il chantun che survegn circa 5 milliuns dapli u totalmain var 93 milliuns francs da la Banca Chantunala. Per l'onn da fatschenta 2022 spetga la direenziun da la banca er in bun resultat, dentant betg in onn da record. (fmr/mg) **Pagina 2**

GRISCHUN CENTRAL

«Schon en po spezial»

La fegn favrer sgola Silvano Demarmels (17) da Salouf a Soldier Hollow an America. La raschung: el sa participescha per l'emprema gEDA agls campiadis mundials da biatlon pigls juniors. D'attribueir è chegl a las sias fitg bungas prestaziuns da chesta staschung. Da nov è el nia seleccziun pigl IBU Junior Cup – la pi ota seria da cursas per juniors. Dalls empremas cursas a Martell igl december 2021 è el turno a tgesa cun ena medaglia d'argent ainten la valischa. «Igl è schon en po spezial tg'ia poss eir agls campiadis mundials», ò el detg aint igl discurs cun la FMR. (fmr/sab) **Pagina 8**

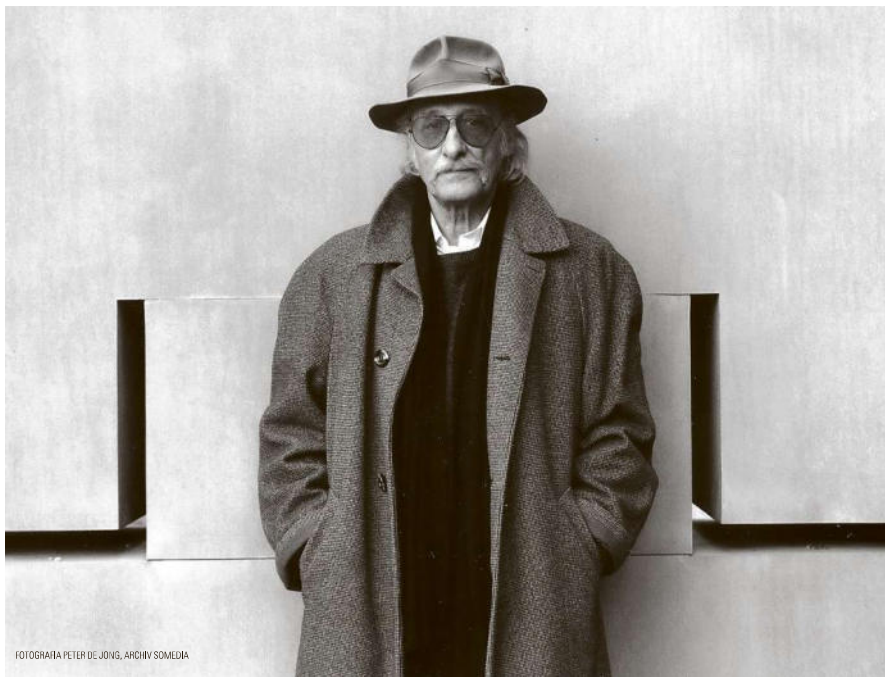
SURSELVA

Elektra ella Cularta

La Cularta a Laax ei dapi sonda sut tensiun. El ver senn dil plaid. G'artist Gianin Conrad ha ligiau gl'intern dalla casa en in circuit serrau. Per far quei ha el duvrau dus kilometers pindels e rondud 1000 isolaturs. Tgi che entra per visitar l'exposiziun vegn a surstar gl'emprem. Buca objects, mobein ina installaziun ei el center. Il visitader mira sin reits geometricas, ina piramida en costas, in quadrel ed in rudi. Lu aunc ina quart object ch'ei era sut tensiun electrica. Elektra numna gl'artist la rassa cuorta ch'el ha nuau. Era quella ei colligiada vid gl'apparat da perigirar. Ell'emprema alzada sesenta il visitader sco en in clauder da miurs ch'ei sut tensiun electrica. (fmr/abc) **Pagina 5**

Spazi per il Spescha

El vala sco in dils artists svizzers cun influenza internaziunala. Sias ovras abstractas pretendan in sensori special pigl art. La gronda ovra che Matias Spescha (1925-2008, mira fotografia) ha fatg ei vegnida inaugurada per suenter sia mort. Ella era dispiteivla, ha denton anflau accoglientscha generala. Trun e sia OGNA ein ina simbiosa. L'union Trun Cultura ha presentau sonda il project Spazi Spescha. Finamira eis ei da transformar ina halla dalla fabrica da ponn en in center da competenza pil reslasch digl artist. (fmr/abc) **Pagina 5**

FOTOGRAFIA PETER DE JONG, ARCHIV SOMEDIA

«Ins sesenta sco en in clauder da miurs.»

Il redactor Augustin Beeli ha fatg ina viseta en la Cularta, nua che l'artist Gianin Conrad preschenta sia pli nova ovra – Pagina 5

Giuvenils entaupan l'exota

Venderdis han ils Giugs olimpics a Peking entschiet. Cun mesiras rigurusas tipic chinasas sedat la tiara giganta tutta breigia da garantir la segirtad. La Scuola da talents Surselva a Glion ha empriu d'enconuscher la China.

AUGUSTIN BEELI/FMR

L'Olimpiada d'unviern 2022 ella China ei stada gite sin cupetga. Venderdis ha la naziun purschiu ina avertura pompusa conform al maletg ch'ins ha da quella tiara e sia cultura. Ils Chines ein luvrus, els ein units, els tschonschan in lungatg, ed els obedeschan ad ina persuna. Pli baul era quei gl'imperatur, el 20avel tschentanner ha Mao dominau ed actualmeic in Xi Jin-

«Pils Chines essan nus Europeans ils exots.»

David Halser, menader dalla Scuola da talents Surselva

ping quel che meina la partida comunista. «Pils Chines essan nus Europeans ils exots», declara David Halser, il menader dalla Scuola da talents Surselva. Ils 34 giuvenils dallas treis classes han empriu enten elaborar lur project. Venderdis vargau han els presentau ell'aula dalla casa da scola a Glion la China e sia cultura. A moda interessada, critica e neutrata han els cumparegliau quella cull'Europa. **Pagina 3**

10006

Servetsch d'abunents e da distribuziun: tel. 0844 226 226 mail: abo@somedia.ch

9771424*749004*

Spazi pigl anteriur cusunz

La suprazonza dall'Uniuon Trun Cultura ei s'entupada sonda vargada ad ina sesida. Quella ei buca stada a Trun, moibein a Cuera. En lur atelier han ils architects Remo Derungs e Carmen Gasser presentau il project «Spazi Spescha».

AUGUSTIN BEELI/FMR

En biabein in onn veglien els presentar la puschida alla publicitad, haveva l'actruara *Lisa Schmid-Candinas*, declarau ils 17 da mars 2021 ell'intervesta culla FMR. Ella ha annunziu lu l'empreda part dils projects ch'ei planisai a Trun. Trun Cultura vul buca mo reconstruir la Casa Carigier e dar veta nova alla Casa Desax. L'empreda etappa vul l'uniun realisar ell'antieriura fabrica da ponn. In onn pli tard ei quei project sviluppau e semtgau. La halla vita ella secunda alzada dalla part nova dalla fabrica duai daventar in «Spazi Spescha». La surfatscha duai daventar in labor e liug da produciuon per projects d'art innovativs da differentas sparts.

Negin mausoleum

Il center da cumpetenza da Matias Spescha (1925-2008) para d'esser sin buna via. Sonda, a caschun dalla sesida, ha l'gruppa da lavur ed ils architects presentau il project alla suprazonza. Ei drovi mo pintgas investiziuns, haveva l'actruara declarau avon in onn. La halla ella secunda alzada seigi en in bien stan, la substanza da baghegiar dils onns sissonta seigi intacta, ha gl'architect *Remo Derungs* confirmau sonda. Renovar, respectiv transformar ina halla da 1000 meters quadrats en in spazi d'exposiziun ed endrizzar quel, pretendia tuttina in pulit engaschi finanziar. Il preventiv quenta cun cuosts da 436000 francs. Il Spazi Spescha duai daventar in liug digl art cun radiaziun nazionala ed internaziunala. La feglia da Matias Spescha, *Venice*, fa part dalla suprazonza da Trun Cultura ed ei era stada presenta. Sco ella ha dilucidau dui l'adressa «Via Fabrica 13» buca daventar in mausoleum per siu bab. «Cheu san ins mussar ovras dad el ch'ei aunc mai vegnidas mussadas en Svizra.»

Venice Spescha (sen.), la feglia da Matias Spescha, avon il model dalla halla che duei vegnir transformada en in spazi per exposiziuns.

FOTO AUGUSTIN BEELI

Il paravent da 220 x 16 meters

Per Trun e la region ha gl'artist da renum scalfiu la sculptura *Ogna*, giganta, eleganta ed accessibla. Igl ei in monument che fascinescha e che trai glieud da tut il mund. Cul Spazi Spescha duei il rudi seserr: El vitg natal ed egl'emprim liug da lavur da Matias Spescha duai en numerusas ovras dad el medemamein esser accessiblas. Venice Spescha numna in exempel: «Il paravent, in'ovra da 2.20 altezia e 16 meters lunghezia. Quella ei aunc ussa a Sigean ella Frontscha dil Sid, ella casa digl art contemporan L.A.C. Schi prest che l'uniun Trun Cultura ha realisau ed aviert il Spazi Spescha, vegn quell'ovra transferida en Svizra. Ensem cun

ina roscha auters objects d'art dil relasch da Matias Spescha.

Ellas tuonara el menaschi nua ch'igl artist haveva fatg gl'emprendissadi da cusunz. Remo Derungs ha mussau il model dalla halla che daventa spazi d'art, liug da documentaziun e deposit dil relasch. Ei savess esser ch'il Spazi Spescha vegness aviarts sil 100avel anniversari da Matias Spescha. La halla ella secunda alzada, cun sia altezia da 4.50 meters e cul plantschiu da lenn, porscha las meglieras premissas per quei intent. In factur impurtont ei l'inscenzaziun dalla glisch e la planisaziun dallas preits per las exposiziuns, pil liug da conservar, tgriar e presentar l'ovra.

GLION

Ils representants dil grond project davon la casa. FOTO FABRIENNE PFISTER

40 da sissonta ein affittadas

Sonda ha l'interpresa Nocasa da Cuera envidau la populaziun ad in gi da viseta al plazza da baghegiar sper il spital a Glion. Leu investescha la Fundaziun collectiva Vita, l'instituziun da prevenziun professiunala dalla segirada Zurich, 43 milliuns francs ella surbaghegiada sogn Giuseppe. La claustra veglia e l'antieriura scola da tgrinzas ein integradas en quei project. L'investura Nocasa sco sviluppada da project, ensem culla Spitez Foppa ed il Spital regiunal Surselva, han envidau la populaziun da mirar gl'object. L'entschatta avrel vegnan ils emprems locaturs a bardigliar en lur novs domicils.

Spitez Foppa porscha local da quartier

Sonda entruon las 15.00 han *Flurin Candinas*, representant da Nocasa, ensem cun *Doris Neuhauser*, la menadra da project dalla fundaziun Vita, sco era *Corina Schnoz*, meingestiun dalla Spitez Foppa, tratg bilanz dil gi da viseta. Rodund 360 persunas ein entradas ed han seschau informar e menar ella siatavla alzada dil sgratanebas. Leu han ins saviu mirar ellas habitaziuns da differentas grondezias. En tut consista la residenza da 60 habitaziuns, vitier vegnan diesch ella claustra veglia.

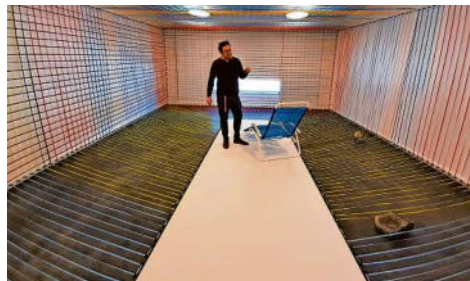
Gl'architect *Conradin Clavner* ha planisau davos il tract vegl la cas'aula da 10 alzadas. 40 habitaziuns seigien dafernton occupadas, ha Flurin Candinas confirmau alla FMR. Ella gronda part dil bagheg ein avdonzas da 2½ e dad 3½ stanzas. Ils interessents han saviu eleger denter spazi cun survesta sil marcau, cun sulegl dalla damaun, sulegl dalla sera ni veta els curtigins da Sontga Clau. Ils locaturs profescheschan da divers survests. El plauterren meina la Spitez Foppa il local da quartier ch'ei public. Habitants dalla casa san s'entupar leu per fiastas da famiglia, meisas da miezgi, referats, giugs e per tgriar la cumpignia. Las tschavernas ed il service dalla cuschina procura la cuschina dil spital regiunal. «Nus essan surstai fetg positiv, mai havessen nus spitzgau in tal interess», commentescha Flurin Candinas il gi dallas portas aviartas. (fmr/abc)

Las habitaziuns ein claras e spaziusas. FOTO AUGUSTIN BEELI

La rassa cuorta numna Gianin Conrad «Elektra». El ha nuau quella cun pindels da seivs da pertgiran ed inclus ella ella reit electrica.

Ina suletta installaziun: Gianin Conrad amiez la reit electricada cun pindels da seivs. Ins sesenta sco en in clauder da miurs.

FOTOS AUGUSTIN BEELI/MAD

Impuls cun melli isolaturs

Avon prest dus onns ha gl'artist Gianin Conrad aviert a Trun siu atelier. Leu lavura ed elaborescha el ses projects. In da quels muossa el dapi sonda ella casa da cultura Cularta a Laax.

AUGUSTIN BEELI/FMR

Rodund 1000 isolaturs e dus kilometers pindel da far seiv ha el duvrau per sia installaziun. Venderg vargau, durant ina viseta avon l'avertura, era *Gianin Conrad* aunc vidlunder da far las davosas lavurs. Gl'artist da 42 onns ha mess sur current electric la Cularta. El ver senn dil plaid. Dapi sonda san ins visitar la nova exposiziun cul teler C-Vision. Il bustab sa esser per «Conrad» ni era per «Cularta». Naven dil paradi sper il Lag Grond entran ins el baghetg che semeglia ina staziun a val d'ina pendiculara. La roda, la suga e la cabina mauncan, l'electricitad tuttavia buca.

Ei dat ina frida

Il spazi da quella «staziun» a Laax cul bustab grond C vid la fatschada ei reservau per art da tut gener. Gianin Conrad muossa dapi sonda ina installaziun en tschun parts. Il 2016 ha el entschiet a luvrar cun pindels da far seiv e cun isolaturs. Las duas alzadas dalla Cularta ha el electricau. Cul material ch'is purs drovan per tener en claus biesta e tiers manedels ha el construì el plauterren tres objects: ina piramida, in quadrel ed in tscherchel. Las treis fuormas geometricas ein col-

ligiadas ina cun l'otra. Tgi che tucca en ellas, senta immediat la leva frida. Gest tuttina sco ils animals sil prau.

Da fridas empredan ins e tegn distanza, survegnir ina frida electrica ei enzatgei fetg malobjectiveivel. Aunc in quart object ha Gianin Conrad colligiou cul circuit electric. Quel ha buca ina fuorma electrica, igl ei ina rassa cuorta ch'el ha nuau sez. «Quei ei l'Elektra», gi Gianin Conrad e pren si il baregl, quel fuess adattaus sco leva rassa d'ina biala giuvna. Gl'artist conferma che era quel seigi colligiou cugl apparat da pertgiran e sut current electric.

Encunter la fatschada dalla finiastra ha el fatg ina piramida en costas. Quella ha el stendiù d'ina preit a l'aura. Ils pindels mellen, blaus e cotschens ein fermi els isolaturs. «Cu l'exposiziun ei aviarta dueien els visitaders sentir co l'electricitad circulescha», gi Conrad. En Surselva muossa el quell'installaziun per l'empreda gada. Igl ei ina reit che duei simbolisar la neurologia, nies tshurvi cun sia fina reit d'impuls electric.

Sentir impuls sil catwalk

Gianin Conrad ha empru da sculptur. Suenter gl'emprendissadi eis el sepperficiunau egl art, a

Lucerna e Basilea ha el diplomau cul Master of Arts ed il Master of Fine Arts. Oz lavura el in siu atelier a Trun cun divers material, cun meters da mesirar cumpona el per exempel malets treidimensionals. Las seivs da pertgiran animals ein ina da sias modas da s'exprimer.

A Laax ha el zugliu l'entira surfatscha interna dalla Cularta en impuls electric. Ins banduna il plauterren, va da scala si ed entra en ina stanza che semeglia in clauder da miurs. Ils pindels electrici ein fermi els isolaturs, quels ein empuni vid ina punt, ina spezia da catwalk. Cheu savess Elektra cun sia rassa cuorta ir vi e neu. Enstagl da giuvnas satellas che presentan moda sia in e scadin passar sin quei podest. La reit culs pindels duei render attent a spaz ed alla fisicalitad ed al spazi cunfinau. Mo a zargei dat gl'artist aunc peisa: Il tshurvi, insumma gl'entir tgerp human, seigi gie in sistem d'impuls neurologics. Cullas fuormas geometricas ella Cularta vegli l'exposiziun render attent a quei. Lur impuls vesan ins buca, ins senta els — senza tuccar en ils fildiros che pertgiran e cunfineschan.

L'installaziun «C-Visio» da Gianin Conrad ella Cularta a Laax ei da veser e da sentir tochen ils 27 da mars 2022. Urari d'avertura e dapli informaziuns mira www.cularta.ch

reclama

Die Meinungs-freiheit

JJA!

ZUM MEDIENPAKET am 13.02.2022

Jon Erni, Präsident Fundaziun miaEngiadina

«Weil nur lokale Medien der lokalen Wirtschaft, dem Vereinsleben und dem regionalen Sport eine Stimme geben.»

Bündner Komitee «Ja zum Medienpaket» www.ja-medienpaket-gr.ch